

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет іноземної філології
Кафедра німецької мови

Дипломна робота магістра

**з теми ОСОБЛИВОСТІ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНОГО
ПОЛЯ GERÄUSCH/ШУМ У СУЧАСНІЙ НІМЕЦЬКІЙ МОВІ
(НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ ТАНІ НАУЗЕ «БЕРЛІН, МАЙЕРБЕР 26»)**

Виконала: студентка II курсу, групи Nim1-M19
спеціальності 014 Середня освіта (Мова і література (німецька))

Бучко Мар'яна Юріївна

Керівник:

Добринчук О.О., кандидат філологічних наук,
доцент кафедри німецької мови,

Рецензент:

Трофименко А.О., кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри іноземних мов

Кам'янець-Подільський – 2020 рік

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНОГО ПОЛЯ.....	9
1.1 Лексико-семантичне поле як об'єкт сучасних досліджень	9
1.2 Методи аналізу лексико-семантичного поля	13
1.3 Структура лексико-семантичного поля	16
1.4 Репрезентація лексико-семантичного поля «Geräusch/ шум» у німецькій мові	19
Висновки до першого розділу.....	37
РОЗДІЛ 2. ЗВУКОНАСЛІДУВАЛЬНА ЛЕКСИКА У СИСТЕМІ МОВИ.....	39
2.1 Явище ономампоеї та звуконаслідування як спосіб зображення звуку у мові.....	40
2.2 Структурні особливості ономампоеичної лексики.....	42
2.3 Роль та місце звуконаслідувальних вигуків у системі мови.....	46
Висновки до другого розділу.....	49
РОЗДІЛ 3. РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНОГО ПОЛЯ «GERÄUSCH/ШУМ» У РОМАНІ ТАНІ НАУЗЕ «БЕРЛІН, МАЕРБЕР 26»...50	
3.1 Функції ономампів у романі Тані Наузе «Берлін, Майербер 26».....	50
3.2 Звуконаслідувальна та звукодекрптивна лексика роману.....	55
3.3 Авторіські семантичні варіанти позначення поняття «Geräusch».....	60
3.4 Особливості використання звуконаслідувальних вигуків у романі.....	64
3.5 Репрезентація вторського лексико-семантичного поля «Geräusch/шум» у романі Тані Наузе «Берлін, Майербер 26»	66
Висновки до третього розділу.....	75
ВИСНОВКИ.....	77
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	81

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ЛСП – лексико-семантичне поле

ЛО – лексична одиниця

ВСТУП

Кожна мова є живим організмом, яка не стоїть на місці, а постійно змінюється, зростає та розширює свої можливості. Тож пріоритетним завданням сучасного мовознавства стає прагнення до систематизації та структуризації мовних одиниць на різних рівнях, адже як відомо, слова та їх значення не «живуть» окремо один від одного, а поєднуються у різноманітні групи незалежно від нашої свідомості. Вивчаючи семантичні категорії мови, дослідники встановлюють ієрархічні структурні зв'язки семантичних категорій з категоріями інших рівнів мови, наголошують на детермінованості назв предметів і понять реальної дійсності.

Зазначимо, що проблема систематизації лексичного складу мови були о'єктом досліджень у багатьох працях як вітчизняних (О. О. Потебні [54], М. П. Кочергана [31], О. О. Селіванової [50], І. В. Багмут [4], І. А. Кучер [35]), так і зарубіжних мовознавців (В. В. Виноградова [54], Л. В. Щерби [59], Г. А. Уфимцевої [56], Й. Трієра [81], В. Порцига [78]). А наукову думку про те, що між звучанням слова і його значенням існує не довільний зв'язок, обґрунтували такі вчені, як І. В. Ступак [53], О. Есперсен [25], Є. Сепір [51], та інші.

Велика частка наукових досліджень розглядає різні культурні та національні маркери через призму мови як картини світу. Науковці розглядають великий запас мовних одиниць та засобів з позиції популярної теорії «лексико-семантичних полів». Наприклад роботи таких мовознавців: Багмут І. В. «Лексико-семантичне поле звуконайменувань у сучасній українській літературній мові», К. О. Мікрюкова «Функціонально-граматичний аспект вербалізації лексико-семантичного поля «місто» в художніх творах Любка Дереша», І. В. Пархоменко «Лексико-семантичне поле «звук» і його функціонування в художньому тексті»[5; 43; 48].

У другій половині ХХ – на початку ХХІ ст. з позицій лінгвостилістики, літературну мову все частіше розглядають в аспекті стилістики художнього тексту за основним принципом антропоцентризму, а також у контексті системно-структурних (семантичних) полів. Художній текст віддзеркалює процеси, які

характерні для певного періоду функціонування мови і дозволяє відмітити важливі тенденції у лексичному функціонуванні мовних одиниць.

Семантику текстів вивчають з урахуванням співвідношення мови й мислення, способів відтворення в тексті позамовних відчуттів (слух, смак, запах), знань про світ, тезауруса окремої творчої особистості. Безсумнівно, головною особою мови є людина, її внутрішній світ, емоційна сфера тощо. Отже, провідним у дослідженні тексту є антропоцентричний напрям.

Мовні (фонетичні, лексичні, морфологічні) одиниці на позначення поняття «*Geräusch/шуму*» утворюють одне з найбільших лексико-семантичних полів як в українській, російській, так і німецькій мовах. Звуконаслідувальна та звукозображувальна лексика є одним із основних засобів для передачі не лише побутових звуків, але й емоційних станів, передачі на письмо картини об'єктивного світу. Її можна назвати «скарбницею людського досвіду, спостережень, відчуттів і поглядів» [2, с. 39]. Ось чому лексикосемантичне дослідження німецькомовного художнього тексту як першоджерела та контексту функціонування звукозображувальної і звуконаслідувальної лексики у ньому, ми вважаємо обґрунтованим та **актуальним**.

Метою нашого дослідження є аналіз особливостей авторського лексико-семантичного поля у художньому німецькомовному тексті та визначення функціонального значення звукозображувальної і звуконаслідувальної лексики, яка формується у межах лексико-семантичного поля «*Geräusch/шуму*», у німецькомовному романі Тані Наузе «Берлін, Майербер 26».

Досягнення поставленої мети реалізується розв'язанням таких **завдань**:

- розглянути теоретичні основи поняття лексико-семантичного поля, методи його аналізу та структуру;
- проаналізувати структурні особливості лексико-семантичного поля «*Geräusch/шум*» у німецькій мові;
- систематизувати теоретичні засади про явище ономапопеї у сучасній лінгвістиці та визначити його структурні особливості;
- дослідити та проаналізувати функціональний потенціал

звуконаслідувальної та звукодескриптивної лексики у романі Тані Наузе «Берлін, Майербер 26»;

- проаналізувати авторські семантичні варіанти позначення поняття «*Geräusch*» у романі «Берлін, Майербер 26»;
- визначити особливості звуконаслідувальних вигуків та їх використання у романі Тані Наузе «Берлін, Майербер 26»;
- проаналізувати авторське лексико-семантичне поле «*Geräusch/шум*» у романі Тані Наузе «Берлін, Майербер 26».

Об'єктом нашого дослідження є лексико-семантичне поле «*Geräusch/шуму*» у німецькій мові.

Предметом дослідження є функціональні, структурні та семантичні особливості звукозображувальної лексики та авторського лексико-семантичного поля «*Geräusch/шум*» у німецькомовному романі Тані Наузе «Берлін, Майербер 26».

Відповідно до мети і завдань дослідження використано наступні **методи**: метод теоретичного аналізу та узагальнення науково-методичної літератури; метод «*explication du text*», який дозволяє визначити взаємодію лінгвістичної організації художнього твору з його ідейним, художньо-образним і емоційним змістом; тематико-класифікаційний метод, який спрямований на дослідження структурно-змістових особливостей концепта (у нашому дослідженні «*Geräusch/шум*»); описовий метод, метод лінгвістичного спостереження, елементи структурного методу, статистичного та культурологічного аналізу.

Матеріалом дослідження слугує німецькомовний роман Тані Наузе «Берлін, Майербер 26», друковані та онлайн-словники, а також корпуси німецькомовних текстів.

Наукова новизна. Незважаючи на те, що особливості функціонування авторського лексико-семантичного поля «звук» вже були розглянуті у лінгвістиці на матеріалі українських, російських текстів, функціональне значення лексики на позначення поняття «*Geräusch/шум*» та авторське лексико-семантичне поле у німецькомовному художньому творі дотепер не було предметом спеціального вивчення, що і обумовлює новизну даного дослідження.

Практичне значення роботи полягає у тому, що її результати можуть бути доцільними під час вивчення курсів германістики, лексикології, стилістики німецької мови, німецької літератури та інтерпретації художнього тексту. Напрацьовані результати дослідження також розкривають лінгвокультурологічні аспекти функціонування звукозображувальних засобів у німецькій мові, що може розширити уявлення студентів про особливості мови, яку вони вивчають.

Апробація роботи. Основні положення магістерського дослідження обговорювалися на таких наукових конференціях: I Міжнародна науково-практична конференція «Мова та мовлення: лінгвокультурологічний, комунікативний та дидактичний аспекти» (20-21 листопада 2019 року, м. Кам'янець-Подільський); наукова конференція студентів і магістрантів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка за підсумками науково-дослідної роботи в 2019 році (22-23 вересня 2020 року, м. Кам'янець-Подільський); Всеукраїнській науково-практичній онлайн-конференції «Актуальні питання початкової освіти: досвід, реалії, перспективи» (15-16 жовтня 2020 року); II Міжнародна науково-практична конференція «Мова та мовлення: лінгвокультурологічний, комунікативний та дидактичний аспекти» (м. Кам'янець-Подільський, 19-21 листопада 2020 року).

Публікації. Основні положення та результати дослідження висвітлені у 3 статтях:

Бучко М.Ю. Лексичні засоби вербалізації концепту «GERÄUSCH/ЗВУК» в німецькій мові. *«Мова та мовлення: лінгвокультурологічний, комунікативний та дидактичний аспекти»*: збірник матеріалів I Міжнародної науково-практичної конференції, м. Кам'янець-Подільський, 20-21 листопада 2019 року / редкол. Т.В. Калинюк (відп. ред.) та ін. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2019. С. 20-24.

Бучко М. Структура лексико-семантичного поля Geräusch/шум в німецькій мові. *Збірник наукових праць студентів та магістрантів факультету іноземної філології Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*. 2020. Вип. 12. С. 58-61.

Бучко М. Авторські семантичні варіанти позначення поняття «Geräusch» у романі Тані Наузе «Берлін, Майербер26». *«Мова та мовлення: лінгвокультурологічний, комунікативний та дидактичний аспекти»*: збірник матеріалів II Міжнародної науково-практичної конференції, м. Кам'янець-Подільський, 19-21 листопада 2020 року / редкол. Т.В. Калинюк (відп. ред.) та ін. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2020. С. 24-27.

Основні положення магістерського дослідження були представлені у науковій роботі «Особливості функціонування звуконаслідувальної лексики у романі Тані Наузе «Берлін, Майербер26» на Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт.

Структура роботи. Наукова робота складається зі вступу, де визначені актуальність, мета та завдання, об'єкт і предмет, методи, наукова новизна та практична цінність дослідження; з трьох розділів, висновків до розділів та загальних висновків, списку використаних джерел (загальною кількістю – 81 позиція). Загальний обсяг роботи – 88 сторінок, з них основного тексту – 80 сторінок.

ВИСНОВКИ

У дипломній роботі досліджено особливості репрезентації лексико-семантичного поля «Geräusch/шум» у сучасній німецькій мові, зокрема у німецькомовному романі Тані Наузе «Берлін, Майербер 26». Результати проведеного дослідження дали підстави сформулювати такі узагальнюючі висновки:

Варіанти тлумачення поняття лексико-семантичне поле збігаються в тому, що воно є відносно незалежним об'єднанням, в центрі якого є спільна за змістом архісема для усіх мовних одиниць поля. Лексико-семантичне поле (ЛСП) – це спосіб відображення системної організації мови або словника. А будова лексико-семантичних полів схожа на принципову будову багатозначних слів, структурні одиниці поля постійно рухаються: одні залишають семантичне поле, а інші входять до нього. Цей рух одиниць семантичного поля і призводить до утворення несталих, нечітких меж між периферією і ядерною зоною.

Ми розглянули види лінгвістичних методів, етапів досліджень лексико-семантичних полів, які ми повністю або частково застосовували у нашій науковій роботі. Не дивлячись на різноманіття лінгвістичних методів дослідження лексико-семантичних полів, більшість з них є вузько направленими. Тому, для створення повноцінної моделі лексико-семантичного поля, на нашу думку, потрібно поєднувати у дослідженні декілька методів.

Було проаналізовано структурні особливості ЛСП «Geräusch/шум» у німецькій мові на матеріалі лексичних, синонімічних, тлумачних словників Woxikon, Duden та онлайн-корпусів текстів Wörterbuch, Wortschatz, Universität Leipzig. Було розмежовано такі поняття як ядро, ядерна зона та периферійна зона даного лексико-семантичного поля. Виокремлено субстантивоване поле «Geräusch/шум», поле дієслів, прикметників, прислівників, та фразеологізмів.

З'ясовано, що до приядерної зони ЛСП «Geräusch/шум» можуть також належати такі ЛО як das Gehör, Gerücht/слух – здатність сприймати звуки і Ohr/вухо – здатність сприймати звуки. Очевидно, до периферійної зони будуть відноситися

професіоналізми, жаргонізми, слова розмовного стилю та фразеологізми.

Встановлено, що до ядерної частини відносяться одиниці «Geräusch/шум» та найближчі його синоніми, що володіють загальною семантикою і позначають шум/звучання.

Кількість дієслів у розмірі 330 одиниць входить до ЛСП «Geräusch/шум» і складає значну його частку, а також ці дієслова виступають основою для утворення вже похідних частин мови, як іменники, прикметники, дієприкметники тощо. До приядерної зони будуть належати такі дієслова як *sprechen, rauschen*, далі будуть розташовані ЛО, що позначають *Naturgeräusche, Tierlaute, menschliche Geräusche*. До периферії ми відносимо мікрогрупу дієслів за характером шуму та сприйняттям шуму.

Онлайн-словник та корпус німецькомовних текстів «Digital dictionary of the german language» показав, що такі прикметники як-от: *laut, störend, dumpf, verdächtig, schmatzend, zischend, knirschend, knackend* можуть розташовуватись близько до центру лексико-семантичного поля «Geräusch/шум».

Група прикметників *leise, seltsam, kratzend, metallisch, scheppernd, quitschend, merkwürdig, klatschend, klappernd, surrend, monoton, pfeifend* знаходяться на периферії поля, але не на крайній його межі. А такі прикметники, які конкретизують джерело шуму, або частково є відмінні від значення ядра лексико-семантичного поля «Geräusch/шум», знаходяться на крайній периферії, наприклад: *ächzend, heulend, klingeld, eigentümlich, wahrnehmbar, klackend* [60].

До ЛСП «Geräusch/шум» входять фразеологізми і прислів'я. Нами зауважено, що дані словосполучення можуть входити до таких макрополів ЛСП як от: сприйняття звуку та джерело звуку. Фразеологізми також конкретизують семантичне значення таких лексем як «Geräusch/шум», «Lärm/неприємний шум», «Stille/тиша» тощо. Щодо розташування окремих фразеологізмів або словосполучень у структурі ЛСП, то на нашу думку, вони будуть розташовуватись на крайній периферії ЛСП «Geräusch/шум».

Використовуючи елементи статистичного аналізу відібрано за семним складом до ЛСП «Geräusch/шум» у німецькій мові **572 лексичні одиниці**.

У другому розділі нами було розмежовано поняття звукозображення та ономапоєї, виокремлено їх особливості.

Звуконаслідування або ономапоєя – це звуко символізм або процес наслідування явищам шуму/звуку засобами конкретної мови в повній або частковій мірі, а фонетична вмотивованість є основним поняттям фоносемантики. Питанню ономапоєї відведено важливу роль у сучасних лінгвістичних пошуках. Людина пізнає світ завдяки п'яти зовнішнім органам чуття, для опису яких у мові наявні спеціальні лексичні одиниці, серед яких лексичні одиниці на позначення звуку. Найчастіше науковці структурують ономапоєи за джерелом походження звуку (людина, тварина, предмет або природа) та їх морфологічними ознаками (частини мови).

Щодо практичної частини роботи, нами було досліджено функціональний потенціал лексики у складі звуконаслідувальних дієслів, іменників, прикметників і вишуків у романі Тані Наузе «Берлін, Майербер26».

Встановлено, що для розуміння значення звуконаслідувань особливо у художньому творі важливу роль відіграє контекст. Завдяки згадуванню про джерела шуму читач може яскравіше змалювати у своїй свідомості той чи інший шум/звук, що допомагає глибше зануритися у світ шумів/звуків, а відповідно й краще зрозуміти інтенцію автора.

У художній літературі ономапоєи проявляють себе якнайповніше, адже саме в ній авторові потрібний потужний і гнучкий інструмент для передачі настрою та ідеї картини (експресивна, копмресивна, образно-графічна функції). Використовуючи певні ономапоєетичні слова, автор свідомо прораховує реакцію читача і апелює до певних емоційних сторін сприйняття. У романі Тані Наузе «Берлін, Майербер 26» звуконаслідувальна лексика є функціонально важливою, центральною складовою, навколо якої побудований сюжет усього роману. Саме завдяки звукодекриптивним ономапоєам у читача формується новий погляд на сприйняття добре відомих або зовсім невідомих звуків. Отже, звуконаслідувальна і звукодекриптивна лексика широко представлені у романі.

ЛСП «Geräusch/шум» у романі Тані Наузе складає загальною кількістю **111**

лексичних одиниць. З них дієслів – 39 лексем, прислівників – 28 лексем, іменників – 19 лексем, вигуків – 15 лексем, прикметників, дієприкметників – 10 лексем.

Центральна лексема «шум/*Geräusch*» вживається у тексті **56** разів, у більшості випадків її супроводжує дієслово *hören*, прикметник *leise* та вигук *grrff*.

У структурі авторського ЛСП є чітке розмежування ЛО:

– лексеми *Geräusch, hören, leise, Rauschen, grrrff* входять до розширеного ядра;

– ЛО *Klirren, Lärm*, група (*Stille*), група (*Musik, Ton*), група дієслів+*Geräusch* (*sammeln, machen, erforschen, suchen, finden, wahrnehmen*), прикметник *laut* входять до приядерної зони;

– мікрогрупа (приємні і неприємні шуми), мікрогрупа (повсякденні і незвичайні шуми), мікрогрупи: джерело звуків (*Autos, Busse, Fahrrad, Radio*), музичні інструменти (*Insrtument, Blockflöte*), механізми (*surren*), природа (*knistern*), люди (*stöhnen*), тварини (*maunzen, zwitschern*), назви вулиць за прізвищами відомих композиторів (*Hansastraße, Chopinstraße*), музичні явища (*Stimme, Oper, Grand opèra*), назви музичних творів (*Figaro*), музичні інструменти (*Blockflöte, Oboe*), вигуки (*hhhh, hhhh; fffth, fffth*), прикметники, прислівники, дієслова з вузьким значенням знаходяться на периферії.

Отже, у третьому розділі даної роботи було практично досліджено структуру ЛСП у творі Тані Наузе «Берлін, Майербер 26» та функціонування і різноманіття використання ЛО для позначення та опису «*Geräusch/шуму*». Наочно продемонстровано, що досить часто у художньому тексті словникове значення ЛО поступається місцем констектуальному. Авторка роману використовує різні ЛО, зокрема ономатопа, звукодескриптивну лексику, неологізми, вигуки для втілення своєї ідеї та поетичного збагачення мови свого роману.

Перспективою подальших досліджень є студіювання структурно-семантичних особливостей звуконаслідувальної лексики у сучасних німецькомовних поетичних творах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрійченко Ю.В., Швець Г. О. Лінгвостилістичні особливості вживання звуконаслідувань в іспаномовних текстах художніх творів. *Проблеми семантики та прагматики та когнітивної лінгвістики*. 2010. Вип. 18. С. 28-34
2. Бабенко О.В., Іванова О.В. Семантичні й структурні особливості звуконаслідувальної лексики (на матеріалі української й англійської мов). 2015. С. 39-46. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvnau_fil.n_2015_215%281%29__7 (дата звернення 10.02.2020).
3. Багмут І. Ієрархія лексем у польовій структурі. *Українська мова*. 2010. № 4. С. 30–41. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ukrm_2010_4_5 (дата звернення 20.11.2019).
4. Багмут І.В. Ідентифікація одиниць розширеного лексико-семантичного поля. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. 2010. Вип. 6. С. 165-169.
5. Багмут І.В. Лексико-семантичне поле звуконайменувань у сучасній українській літературній мові (склад, структура, парадигматика) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук. 10.02.01. Київ, 2007. 22 с.
6. Белова Т.С. Сопоставительный анализ системы звукоизобразительных средств итальянского и русского языков : автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. філол. наук. 10.02.20. Москва, 2009. 22 с.
7. Блажко, М.І. Прикметники та дієприкметники на позначення звучання в сучасній німецькій мові : семантика і комбінаторика: автореф. дис ... канд. філол. наук. 10.02.04. В.о. Херсон. держ. ун-т., 2011. 20 с.
8. Близнюк, К.Р. Лексико-семантичне поле "патріотизм" в українській, англійській і польській мовах : дис. ... канд. філол. наук. Донец. нац. ун-т ім. Василя Стуса. Вінниця, 2019. 263 с.
9. Богдан С.К. Методи й методика лінгвостилістичних досліджень : методичні рекомендації для студентів-філологів. Луцьк, 2011. 28 с.

10. Бойко, Н.В. Deutsche sprichwörter und sprichwortliche redensarten. Німецькі прислів'я та приказки. Кам'янець-Подільський. Видавець Зволейко, 2008. 304 с.
11. Большой энциклопедический словарь. Языкознание. Гл. ред. Ярцева В.Н.. Москва. Большая Российская энциклопедия, 1998. 685 с.
12. Василенко О.В., Ковальчук Н.В., Кухарчук Т.М.. Семантичне поле: проблема визначення і розрізнення понять. *Науковий вісник Волинського державного університету імені Лесі Українки. Серія Філологічні науки*. 2005. С. 138–142.
13. Васильев Л.М. Современная лингвистическая семантика. М., 1990. 176 с. URL: <https://www.twirpx.com/file/1172368/> (дата звернення: 28.02.2020).
14. Великий тлумачний словник сучасної української мови. К. : Ірпінь. ВТФ Перун, 2005. 1728 с.
15. Вигуки, їх різновиди та функції у мовленні. URL: <http://linguistics-konspect.org/?content=7120> (дата звернення: 19.02.2020).
16. Волнакова М.В. Лексико-фразеологические поля в современном немецком языке: лингвокогнитивный и лексико-графический аспекты (на примере лексико-фразеологических полей «зрительная деятельность» и «слуховая деятельность») : автореф. дисс. ... к. филол. н. М. МГОУ, 2011. 20 с.
17. Воронин С.В. Основы фоносемантики. Москва : ЛЕНАНД, 2006, 248 с.
18. Воронин С.В. Фоносемантические идеи в зарубежном языкознании: (очерки и извлечения). Л. : Изд-во ЛГУ, 1990. 200 с.
19. Гаценко І.О. Типологічні особливості звуконаслідувальних слів (на матеріалі української, російської та англійської мов) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук. 10.02.15. Київ, 2003. 19 с.
20. Гешко Н. Лексико-семантичне поле як системно структурне утворення та методи його дослідження. *Актуальні питання суспільних наук та історії медицини*. 2014. № 2. С. 73-78. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apcni_m_2014_2_14 (дата звернення: 18.11.2019).

21. Гладченко. Лексико-семантичне поле як структурний елемент мовної картини світу. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія»*. (Серія «Філологія. Мовознавство») 2014. Т. 221, Вип. 209. С. 52-58. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchdufm_2014_221_209_13 (дата звернення: 12.11.2020).
22. Глущенко В.А. Лінгвістичний метод і його структура. *Мовознавство*. 2010. № 6. С. 32-44. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/MoZn_2010_6_5 (дата звернення: 12.04.2020).
23. Горохова Л.А. Звукоизобразительные средства языка в художественном тексте. *Материалы научно-методических чтений ПГЛУ*. Пятигорск : ПГЛУ, 2016. С. 80-85.
24. Гречко В.А. Теория языкознания : учеб. пособие. Москва : Высш. шк., 2003. 375 с.
25. Есперсен О. Философия грамматики / под ред. и с редисл. проф. Б. А. Ильиша. М. : Изд-во иностр. лит-ры. 1958. 404 с.
26. Каримова Р.Х. Звукоподражательные глаголы немецкого языка и их функциональные особенности. *Вестник Томского государственного педагогического университета*. 2019. № 7 (204). С. 105–114. URL: <https://www.elibrary.ru/item.asp?id=39950920> (дата звернення 15.04.20).
27. Кобзева И.М. Лингвистическая семантика : учебник. М. : Эдиториал УРСС, 2000. 352с.
28. Козьміна Н.А., Попова Л.І. Семантика та сема як конструктивний елемент значення мовного знаку з точки зору класиків та сучасних лінгвістів. *Сучасні підходи та інноваційні тенденції у викладанні іноземних мов* : зб. матеріалів V Міжнар. науково-практична конф. URL: http://www.rusnauka.com/8_DN_2011/Philologia/9_82271.doc.htm (дата звернення: 12.11.2020).
29. Корнакова Е.С. Системное изучение лексики методом семантического поля. *Вестник Российского университета дружбы народов. Серия Теория языка. Семиотика. Семантика*. 2015. №4. С. 170-175.

30. Кочерган М.П. Вступ до мовознавства. К. : Видавничий центр «Академія», 2010. 464 с.
31. Кочерган М.П. Теорія функціонально-семантичного поля і її застосування в зіставному мовознавстві. *Мовознавство*. 2007. № 4–5. С. 13–19.
32. Краткий словарь когнитивных терминов. / Ред. кол. Кубрякова Е.С., Демьянков В.З., Панкрац Ю.Г., Лузина Л. Г., М. Изд-во МГУ имени М.В. Ломоносова, 1996. 245 с.
33. Крутоголова О.В. Структурна модель лексико-семантичного поля «підліток» у тетралогії Марини Павленко «Русалонька із 7-в» як репрезентант ідеї лексичної неперервності. *Наукові праці: наук. -метод. журнал. Миколаїв. Філологія. Мовознавство*. 2014. т. 221. Вип. 209. С. 52-58. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchdufm_2014_221_209_13 (дата звернення: 21.10.2019).
34. Кузнецова Э.В. Лексикология русского языка : учеб. пособие. 2-е изд., испр. и доп. М. : Высшая школа, 1989. 216с.
35. Кучер І.А. Історико-методологічні періоди у вивченні семантичних полів. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія Філологія*. 2014. № 1, т. 17. С. 91-98. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vknlu_fil_2014_17_1_13 (дата звернення: 17.11.2019)
36. Левицький В.В., Огуй О.Д., Кійко Ю.С., Кійко С.В. Апроксимативні методи вивчення лексичного складу. Ч. : Рута, 2000. 136 с.
37. Марчук Л.М. Лексико-семантичне поле емоцій жінки в новелах Галини Тарасюк. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Філологічні науки*. 2013. Вип. 32(1). С. 70-76. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npkrpu_fil_2013_32%281%29__22 (дата звернення: 24.01.2020).
38. Мацько Л.І. Семантика вигуків і звуконаслідувань. *Українська мова і література в школі*. 1986. № 2. С. 56–62.
39. Мацько Л.І. Стилiстичні функції звуконаслідувальних слів. URL: <http://kulturamovuy.univ.kiev.ua/KM/pdfs/Magazine22-9.pdf> (дата звернення: 10.03.2020).

40. Межжеріна Г.В. Структурна організація семантичних одиниць (поле –лексико-семантична група – слово). *Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика*. 2002. Вип. 5. С. 114-126. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apy1_2002_5_13 (дата звернення: 27.01.2020).
41. Мельничук Р.І. Фоносемантичні явища у сучасній німецькій мові (теоретико-експериментальне дослідження): дис....канд. філол. наук. 10.02.04. Чернівці, Запоріжжя, 2018. 241 с.
42. Мікрюкова К.О. Функціонально-граматичний аспект вербалізації лексико-семантичного поля «місто» в художніх творах Ю. Андруховича. *Science and Education a New Dimension. Philology*, III (12) Issue 60, 2015. С. 71–74. URL: <https://www.academia.edu/22313493/> (дата звернення: 17.11.2019).
43. Мікрюкова К.О. Функціонально-граматичний аспект вербалізації лексико-семантичного поля «місто» в художніх творах Любка Дереша. *Записки з українського мовознавства*. 2014. Вип. 21. С. 96-103. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/zukm_2014_21_17(дата звернення: 22.11.2019).
44. Оришечко Т.А. Відтворення вигуків лексико-семантики в художньому перекладі (англо-український та українсько-англійський напрями) : автореф. дис.. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук. 10.02.16. Київ, 2010. 20 с.
45. Орлянская Т.Г. Звукоподражание и звуковой символизм (на материале японского, русского и английского языков). *Вестник Московского университета. Серия 19 Лингвистика и межкультурная коммуникация*. 2006. № 3. С. 83-99.
46. Охріменко В. Ономастичні явища як об'єкт вивчення фоносемантики. *Наукові записки. Серія Філологічні науки. Мовознавство*. 2015. Вип. 138. С. 603-607.
47. Павлова Н.С. Лексика с семой «запах» в языке, речи и тексте : автореф. ис. ... канд. филол. наук. Екатеринбург, 2006. 20 с.
48. Пархоменко И.В. Лексико-семантическое поле «звук» и его функционирование в художественном тексте (на материале лирики С.А. Есенина и В.В. Маяковского) : дис. канд. филол. наук. Саратов, 2000. 249 с.
49. Покровский М.М. Семасиологические исследования в области древних языков. Москва : Ком. Книга, 2006. 128 с.

50. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля-К., 2006. 716 с.
51. Сепир, Э. Статус лингвистики как науки. Языки как образ мира. М. СПб. : Terra Fantastica, 003. С. 131.
52. Стернин, И.А. Методы описания семантики слова. Ярославль : «Истоки», 2013. 34 с.
53. Ступак І.В. Структурно-семантичні та функціональні характеристики похідних каузативних дієслів у німецькій та українській мовах. *Типологічні, зіставні, діахронічні дослідження*. Донецьк : ДонНУ, 2011. т. 6. 470 с.
54. Теорія лексико-семантичного поля у дослідженнях мовознавців. URL: http://www.yandex.ru/teoria_semantichnogo_pola.html (дата звернення: 27.10.2019).
55. Ткач О.М. Методи дослідження семантичних полів слів. *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія Соціально-педагогічна*. 2013. Вип. 23(2). С. 350-357. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znprk_sp_2013_23%282%29__48 (дата звернення: 16.12.2019).
56. Уфимцева А.А. Опыт изучения лексики как системы (на материале английского языка). Изд. 2-е, испр. М. : Едиториал УРСС, 2004. 288 с.
57. Чернікова О.І. Теоретичні основи фоносемантики: загальна характеристика. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івані Огієнка. Філологічні науки*. 2009. Вип. 18. С. 76–81.
58. Шестакова О.В. Универсальное и специфическое в ономотопее (на материале немецкого и русского языков): автореф. дис.. на соиск. учен. степени канд. філол. наук. 10.02.19. Пермь, 2013. 20 с.
59. Щерба, Л.В. Языковая система и речевая деятельность. Издание 4. Москва : Издательство ЛКИ, 2008. 432 с.
60. Digitales Wörterbuch der deutschen Sprache. URL: <https://www.dwds.de/wb/Ger%C3%A4usch> (дата звернення 05.02.2020).
61. Ducháček, O. Quelques observations sur les structures sémantiques. *Folia linguistic*. Berlin. Mouton de Gruyter, 1975. 7, 3/4. pp. 245–252.

62. Duden. Deutsches Universalwörterbuch. 6., überarbeitete und erweiterte Auflage: Mannheim. Leipzig. Wien. Zürich. Dudenverlag, 2007. 1892 S.
63. Duden. Redewendungen. Wörterbuch der deutschen Idiomatik. Band 11. Dudenverlag: Mannheim, Leipzig, Wien, Zürich. 959 S.
64. Gulisova, S. Onomatopoeika im Deutschen und Slowakischen. Eine kontrastive linguistische Darstellung. Leseprobe. URL: <https://www.grin.com/document/208976> (дата звернення: 18.02.2020).
65. Kollokationenwörterbuch. URL: <https://inspirassion.com/de/adj/ger%C3%A4usch> (дата звернення: 04.05.2020).
66. Lippische Landes-Zeitung. веб-сайт. URL: www.lz.de (дата звернення: 18.10.2020).
67. Nause, T. Берлін, Майербер26. Hamburg. Hueber Verlag, 2011. 127 S.
68. Nürtinger Zeitung. URL: www.ntz.de (дата звернення: 14.03.2020).
69. Online-Seite, Galerie-elender. URL: <http://www.galerie-elender.de/Ohr.htm> (дата звернення: 14.03.2020).
70. Online-Seite, Gutzitiert.de. URL: https://www.gutzitiert.de/zitat_autor_spruchwort_thema_markt_zitat_26798.html (дата звернення: 15.03.2020).
71. Online-Zeitung, 24 West. URL: www.hertener-allgemeine.de (дата звернення: 15.03.2020).
72. Online-Zeitung, Epochtimes. URL: www.epochtimes.de (дата звернення: 16.03.2020).
73. Online-Zeitung, Gmuender-tagespost. URL: www.gmuender-tagespost.de (дата звернення: 16.03.2020).
74. Online-Zeitung, Ln-online. URL: www.ln-online.de (дата звернення: 17.03.2020).
75. Online-Zeitung, Potsdamer Neueste Nachrichten. URL: www.pnn.de (дата звернення: 18.03.2020).
76. Online-Zeitung, Supersonntag. URL: www.supersonntag-web.de (дата звернення: 17.03.2020).

77. Onomatoesie (Lautmalerei). URL: <https://wortwuchs.net/stilmittel/onomatopoesie/> (дата звернення: 09.04.2020).
78. Porzig, W. Wesenhafte Bedeutungsbeziehungen. Beiträge zur Geschichte der deutschen Sprache und Literatur. 1934. S. 70–97. URL: <https://www.deepdyve.com/lp/degruyter/wesenhafte-bedeutungsbeziehungen-feZRID3zpu> (дата звернення: 19.11.2019).
79. Wörterbuch, Wortschatz, Universität Leipzig. URL: https://corpora.uni-leipzig.de/de?corpusId=deu_newscrawl-public_2018 (дата звернення: 07.05.2020).
80. Woxikon. Online Lexikon. Wörterbuch und Übersetzung. URL: <http://www.woxikon.de/> (дата звернення 09.05.2020).
81. Zur Wortfeldtheorie nach Jost Trier, München, Imprint: GRINVerlagOHG 2009, P. 23. URL: <https://www.hausarbeiten.de/document/142933> (дата звернення 14.11.19).